

Qirqinchi Oyatning Yashirin Tarixi — Yigirma Beshinchi Raqam

Hizqiyol, oltinchi raqam

Jeff Pippenger

2026-08-11

Men Muqaddas maskandagi Hizqiyol, Ishayo va Yuhannoning tajribasi bilan bog‘liq haqiqatning turli yo‘nalishlarini taqdim etadigan “Testimonies”dagi bir parchadan foydalanib kelmoqdaman. Vahiy kitobining birinchi bobida Yuhanno orqasidagi ovozni ko‘rish uchun o‘girildi.

Men Rabbimiz kunida Ruhda edim va orqamdan karnay sadosidek baland bir ovozni eshitdim; u shunday der edi: “Men Alfa va Omegaman, avvalgisi ham, oxirgisi hamman; ko‘rayotganingni kitobga yoz va Osiyodagi yetti jamoatga yubor: Efesga, Smirnaga, Pergamga, Tiyyatiraga, Sardisga, Filadelfiyaga va Laodikiyaga”. So‘ng men men bilan gaplashgan ovozni ko‘rish uchun orqamga o‘girildim. O‘girilib qaraganimda esa, yetti oltin shamdonni ko‘rdim. Vahiy 1:10–12.

Patmos orolidan boshlab, so‘ngra samoviy muqaddas maskanga o‘tib, u yerda Yuhanno Opa Uayt bizga ma‘lum qilgan Masih haqidagi vahiyini ko‘radi; bu aynan Doniyor o‘z kitobining o‘ninchi bobida ko‘rgan vahiyning o‘zidir.

“O‘sha kunlarda men, Doniyor, to‘liq uch hafta motam tutdim. Men lazzatli non yemadim, og‘zimga go‘sht ham, sharob ham kirmadi, mutlaqo o‘zimga moy ham surtmadim.... So‘ng ko‘zlarimni ko‘tarib qaradim, va mana, zig‘ir matodan kiyim kiygan, beliga Ufazning nafis oltini bog‘langan bir zotni ko‘rdim. Uning badani xrizolitga o‘xshar edi, yuzi chaqmoqning ko‘rinishiday, ko‘zlari olov mash‘allari singari, qo‘llari va oyoqlari sayqallangan jez rangiday, va so‘zlarining ovozi ko‘p olomonning ovoziday edi’ (Doniyor 10:2–6).”

“Bu ta‘rif Masih Patmos orolida Yuhannoga vahiy qilinganda u tomonidan berilgan ta‘rifga o‘xshaydi. Xudoning O‘g‘lidan kam bo‘lmagan Zot Doniyorga zohir bo‘ldi. Rabbimiz so‘nggi kunlarda nima sodir bo‘lishini Doniyorga o‘rgatish uchun boshqa bir samoviy xabarchi bilan keladi.” Sanctified Life, 49.

Dastlabki to‘qqiz oyat Iso Masihning Vahiysi insoniyatning sinov muddati yakunlanishidan sal avval qanday qilib muhrdan ochilishini ko‘rsatadi. Bu vahiy Xudo tomonidan Isoga berildi; Iso uni Jabroilga berdi; Jabroil esa yetti jamoatga bu xabarni yuborish uchun Yuhannoga topshiriq bilan berdi. Ishayo ham oltinchi bobda xuddi shunday topshiriqni olgan, Hizqiyol esa ikkinchi va uchinchi boblardagi xuddi shu amrni qabul qilgan. Yuhanno o‘z topshirig‘ini olgan paytda mahbus edi; Hizqiyol va Doniyor Bobilda asirlikda edilar, Ishayo esa Yahudoning yovuz shohi Ohoz davri tarixida yashayotgan edi.

“G‘ildiraklar ichida g‘ildiraklar bor edi; ularning tuzilishi shu qadar murakkab ediki, birinchi qarashda ular Hizqiyoga butunlay chalkash ko‘rindi. Ammo ular harakatga kelganlarida,

benihoya aniqlik va mukammal uyg'unlik bilan harakat qilar edilar. Bu g'ildiraklarni samoviy mavjudotlar harakatlantirar edi va hammasidan yuqorida ulug'vor yoqut taxt ustida Abadiy Zot o'tirar edi; taxtning tevaragida esa inoyat va sevgining timsoli bo'lgan kamalak o'ralib turar edi. Manzaraning dahshatli ulug'vorligidan ezilib, Hizqiyo yuztuban yiqildi; shunda bir ovoz unga o'rnidan turib, Egamizning kalomini eshitishni buyurdi. So'ng unga Isroil uchun ogohlantirish xabari berildi." Testimonies, 751.

Shuningdek, men Egamizning ovozini eshitdim; U dedi: "Kimni yuboray? Biz uchun kim boradi?" Shunda men dedim: "Mana men, meni yubor." Ishayo 6:8.

"Bu vahiy Hizqiyoga uning aqli zulmatli vahimalar bilan to'lgan bir paytda berildi. U ota-bobolari yurtining vayron holatda yotganini ko'rdi..."

"Xuddi shunday, Xudo sevikli Yuhannoga kelgusi asrlar uchun jamoat tarixini ochmoqchi bo'lganida, U unga Shamdonlar orasida yurgan, yetti jamoatni ramziy ifodalagan shamdonlar orasida yurgan, 'Inson O'g'liga o'xshash Zot'ni ochib berish orqali Najotkorning O'z xalqiga bo'lgan qiziqishi va g'amxo'rliqi haqida ishonch berdi. ..."

"Bu saboqlar bizning manfaatimiz uchundir. Biz imonimizni Xudoga mahkam bog'lab turishimiz kerak, chunki ro'paramizda insonlarning jonini sinovdan o'tkazadigan bir vaqt turibdi. ..."

"Biz buyuk va tantanavor voqealarning ostonasida turibmiz. Bashorat tez amalga oshmoqda. Rabb eshik oldidadir. Tez orada oldimizda barcha tiriklar uchun nihoyatda muhim bir davr ochiladi. O'tmishdagi bahslar yana jonlanadi; yangi bahslar yuzaga keladi. Dunyoimizda sodir bo'ladigan manzaralar hali hatto tushlarda ham ko'rilmagan. Shayton insoniy vositalar orqali ishlamoqda. Konstitutsiyani o'zgartirishga va yakshanbaga rioya etishni majburiy qiladigan qonunni ta'minlashga urinayotganlar buning natijasi qanday bo'lishini juda kam anglaydilar. Inqiroz ayni ostonamizda turibdi."

"Ammo Xudoning xizmatkorlari bu buyuk inqirozda o'zlariga tayanmasliklari kerak. Ishayoga, Hizqiyolga va Yuhannoga berilgan vahiylarda biz osmon yer yuzida sodir bo'layotgan voqealar bilan naqadar yaqindan bog'liq ekanini va Xudoning O'ziga sodiq bo'lganlarga bo'lgan g'amxo'rliqi naqadar buyuk ekanini ko'ramiz. Dunyo hukmdorsiz emas. Kelajak voqealarining dasturi Rabbiyning qo'lidadir. Osmonning Ulug' Zotining O'z jamoatining ishlariga bo'lgani kabi, xalqlarning taqdiriga ham O'zi rahnamolik qiladi. ..."

"Hizqiyolning vahiyida Xudoning qo'li karublarning qanotlari ostida edi. Bu, O'z xizmatkorlariga ularga muvaffaqiyat beradigan narsa ilohiy qudrat ekanini o'rgatish uchundir. Agar ular gunohdan yuz o'girib, qalb va hayotda pok bo'lsalar, U ular bilan birga ish olib boradi."

"Yashovchi mavjudotlar orasida chaqmoq tezligi bilan harakatlanayotgan yorqin nur bu ish nihoyat yakuniga yetkazilishida qanday tezlik bilan oldinga borishini ifodalaydi. ..."

"Birodarlar, hozir motam va noumidlik qilish vaqti emas, shubha va imonsizlikka taslim bo'lish vaqti emas. Masih hozir Yusufning katta tosh bilan yopilib, Rim muhri bilan muhrlangan yangi qabridagi Najotkor emas; bizda tirilgan Najotkor bor. U Shohdir,

lashkarlarning Rabbidir; U karublar orasida taxtda o'tiradi; va xalqlarning kurashi hamda g'alayonlari orasida ham O'z xalqini hanuz qo'riqlaydi. Osmonlarda hukmronlik qiluvchi Zot — bizning Najotkorimizdir. U har bir sinovni o'lchab beradi. U har bir jonni sinab ko'rishi lozim bo'lgan o'choq alangasini kuzatadi. Shohlarning tayanch qal'alari qulatilganda, Xudoning g'azabi o'qlari Uning dushmanlari yuraklarini teshib o'tganda, Uning xalqi Uning qo'lida omon bo'ladi." Testimonies, 5-jild, 752–754.

Muqaddas Kitobdagi to'rtta guvoh Iso Masihning Vahiy kitobidagi xabari payg'ambarlarning muqaddas maskandagi tajribalari orqali timsollangan kishilarga berilishini tasdiqlaydi. Aynan samoviy muqaddas maskanga kirganimizda, bizga va'z qilish uchun tayinlangan xabar beriladi. "Har bir jon"ni sinaydigan "o'choq olovi" Malaki 3-bobdagi o'choqdir.

Lekin Uning keladigan kuniga kim bardosh bera oladi? U zohir bo'lganida kim tik tura oladi? Chunki U zargarning erituvchi oloviday va kir yuvuvchilarning sovunidaydir. U kumushni tozalovchi va poklovchi kabi o'tiradi; U Levi o'g'illarini poklaydi va ularni oltin hamda kumush singari tozalaydi, toki ular Egamizga solihlik bilan nazr keltirsinlar. Shunda Yahudo va Quddusning nazri Egamizga qadimgi kunlardagidek va ilgari yillardagidek maqbul bo'ladi. Malaki 3:2–4.

Tozalovchi kumushning o'z yuzi unda aks etadigan darajada poklanganda, kumush o'choqda zarur bo'lgan muddat davomida turganini biladi. Qadimda kumush qanday tozalanganiga oid bu haqiqat, Doniyor o'ninchi bobda ko'rgan "marah" sabab nisbatli fe'liga mos keladi. Shu oxirgi kunlarda Rabbiy O'z xalqini ma'badga boshlab kirib, yuz qirq to'rt minglik bayroqning bir qismi bo'lishga nomzodlarni sinash, poklash va tozalash ishini qilmoqda. Bu davrda, "agar" biz "gunohni chetga surib, yurakda va hayotda pok bo'lsak", U "biz bilan ishlaydi". Ba'zilar, Doniyor o'ninchi bobdagilar kabi, o'sha tajribadan qochadilar, biroq Doniyor orqali ramziy ko'rsatilganlar Iso Masihning vahiyiga doir ulug' ko'zgu vahiyini ko'radilar va Ishayo tasvirlaganidek, ularning lablariga qurbongohdan olingan cho'g' tekkiziladi hamda ular poklanib, avval murtadlashgan jamoatga, so'ng esa dunyoga xabar yetkazishga tayyorlanadilar.

Xabar muqaddas joydagi o'sha sodiq qalblarga taqdim etiladi. Levilar yigirma uchinchi bob, Pentikost mavsumiga muvofiq lashtirilganda, Eng Muqaddas Joydagi Ahd sandig'ini aks ettirish uchun belgilangan. Imon orqali bobdagi xabarlarning tuzilishi muqaddas tarix ichida o'choq sinovi amalga oshiriladigan uchta yo'l-belgini aniqlaydi. Ilohiy jihatdan teran — yigirma uchinchi bobning bashoratli tuzilishi bashorat talabasi uchun Hizqiyolni birinchi bobning birinchi oyatida joylashtirish imkonini beradi.

Endi shunday bo'ldiki, o'ttizinchi yilda, to'rtinchi oyda, oyning beshinchi kunida, men Xevor daryosi bo'yida asirlar orasida bo'lganimda, osmonlar ochildi va men Xudoning vahiyilarini ko'rdim. Oyning beshinchi kunida — bu shoh Yoxiyaxinning asirlikka olib ketilganining beshinchi yili edi. Hizqiyol 1:1, 2.

Yuz qirq to'rt mingning muhrlanish davrida ruhoniylar sifatida, Hizqiyol o'n yettinchi Yubiley davrining o'ttizinchi yilida turibdi; bu miloddan avvalgi 587-yilda Navuxadnazar tomonidan Quddusning uch qamalidan uchinchisigacha bo'lgan muddatdan besh yil oldindir. Oyatdagi

o'ttizinchi yil Eski Ahd tarixidagi eng buyuk uyg'onishdan keyingi o'ttiz yildir va u beshinchi yilning beshinchi kunidadir; shu tariqa Hizqiyolning guvohligi ustiga besh soni qo'yiladi. Dastlabki ikki oyatda o'ttiz bir marta aniqlanadi va besh soni uch marta tilga olinadi. Hosil bayrami mavsumiga muvofiqlashtirilgan Levilar yigirma uchinchi bobining tuzilishida, o'ttiz bilan ifodalangan ikkinchi sinov karnaylar bayramigacha yetib boradi, besh kun Masihning osmonga ko'tarilishigacha, so'ng besh kun kafforat kunigacha, so'ng besh kun esa avvalgi (Pentekost) va keyingi (Chaylalar) yomg'irni birdek ifodalovchi yo'l belgisin gacha yetadi. Tuzilish o'ttizni, undan keyin esa beshdan iborat uch bosqichni taqdim etadi. Hizqiyol ma'badda, Levilar yigirma uchinchi bobining tuzilishi esa Ahd sandig'idir.

Tarix shundan dalolat beradiki, Hizqiyo bu nuqtada Quddusning vayron qilinishi orqali ifodalangan, tez orada keladigan Yakshanba qonunini timsollovchi ramziy qamaldan besh yil oldindadir. "Besh" soni, "o'ttiz" soni kabi, Levilar kitobining yigirma uchinchi bobidagi tuzilishning asosiy unsuridir.

Ushbu maqolalarda shuni ko'rsatib berildiki, bobning dastlabki yigirma ikki oyati so'nggi yigirma ikki oyat bilan muvofiqlashtirilganda va so'ng bu yigirma ikki oyatdan iborat ikki chiziq Hosil bayrami mavsumi bilan birgalikda muvofiqlashtirilganda, Malakiyodagi o'choq olovi bo'lgan uch bosqichli sinov jarayoni ravshan tasvirlanadi. Bu uch bosqichning birinchi va uchinchi bosqichlarida alfa va omega mavjud bo'lib, u bir bosqichni ifodalovchi to'rtta belgi nuqtasidan iborat ketma-ketlikdan tashkil topadi.

Fisih bayrami, undan keyin xamirturushsiz non bayrami, undan keyin arpaning birinchi hosili nazri, so'ng xamirturushsiz non bayramining oxirigacha "besh" kun. Ana shu to'rt yo'l belgisi birinchi sinovni tashkil etadi, va Iso har doim oxirni boshlanish orqali tasvirlaydi; uchinchi sinov ham to'rt yo'l belgisidan iborat. Karnaylar bayrami, so'ng Masihning osmonga ko'tarilishi, undan keyin Poklanish kuni, va keyin besh kundan so'ng ham Elliginchi kunning, ham Chaylalar bayramining kelishi. Elliginchi kun erta yomg'irning ramzidir, Chaylalar bayrami esa kech yomg'irning ramzidir. Levilar kitobining yigirma uchinchi bobidagi namunada Elliginchi kun bilan Chaylalar bayrami bir chiziqqa tushadi.

Ey Sion farzandlari, shod bo'linglar va Egangiz Xudoda quvonchinglar; chunki U sizlarga avvalgi yomg'irni me'yorida berdi, va U sizlar uchun yomg'irni — avvalgi yomg'irni ham, keyingi yomg'irni ham — birinchi oyda yog'diradi. Yoel 2:23.

Yakuniy sinov va poklanish jarayoni 2023-yil 31-dekabrda boshlandi. Birinchi sinov, 2020-yil 18-iyuldagi ko'ngilsizlik orqali avval sinovdan o'tgan guruhni bo'lib yuborgan "sening xalqing talonchilari"ning mojarosi bilan ramziy ifoda etilgan asosiy sinov edi.

"Tarix va bashoratda Xudoning Kalomi haqiqat bilan xato o'rtasidagi uzoq davom etgan kurashni tasvirlaydi. Bu kurash hali ham davom etmoqda. Bo'lgan narsalar yana takrorlanadi. Eski bahslar qayta jonlanadi, va yangi nazariyalar tinmay paydo bo'lib turadi. Ammo e'tiqodlari va bashoratning amalga oshishida birinchi, ikkinchi va uchinchi farishtalar xabarlarini e'lon qilishda ishtirok etgan Xudoning xalqi o'zining qayerda turganini biladi. Ular nozik oltindan ham qadrliroq bir tajribaga egadirlar. Ular toshdek sobit turishlari, o'z

ishonchlarining boshidan bo‘lgan qat’iyatini oxirigacha mahkam saqlashlari kerak.”
Manuscript Releases, 1-jild, 47.

Levilar yigirma uchinchi bobda birinchi sinov, uchta voqeaning payg‘ambarlikdagi birikmasi va undan besh kun o‘tib xamirturushsiz non bayramining yakun topishi orqali ifodalangan. Fisih birinchi kun edi, xamirturushsiz non bayrami ikkinchi kun edi, va ilk mevalar nazri uchinchi kun edi. Besh kun o‘tib xamirturushsiz non bayrami tugadi. Uch sinovning birinchisining payg‘ambarlik tuzilishi uchinchi va yakuniy sinovda ham ifodalangan. Uchta yo‘l-belandan iborat bo‘lib, undan keyin yana bitta yo‘l-belandan tashkil topgan o‘sha uchinchi belgida, karnaylar bayrami birinchi kundir, va Masihning osmonga ko‘tarilishi besh kun o‘tib sodir bo‘ladi, so‘ng besh kun o‘tib Poklanish kuni keladi, keyin esa besh kun o‘tib Hosil bayrami hamda Chaylalar bayrami tez orada keladigan yakshanba qonunini belgilaydi; bu qonun Hizqiyol kitobida Quddusning vayron qilinishi sifatida ifodalangan.

Xamirturushsiz non bayramining oxiri bilan karnaylar bayrami oralig‘ida o‘ttiz kun bor; ular nafaqat ruhoniyning timsolini, balki Ilohiy tasvir ichida ifodalangan uch sinovning ikkinchi sinovini ham anglatadi.

Masihning suvga cho‘mdirilişi Fisih, xamirturushsiz non va ilk mevalarning uch belgili bosqichini tasvirlaydi, chunki bu uch belgi Masihning o‘limi, dafn etilishi va tirilishini ifodalaydi. Bu uch bosqichdan so‘ng to‘rtinchi bosqichgacha bo‘lgan besh kun keladi; bu xamirturushsiz non bayramining yakuni bilan ifodalanadi. Suvga cho‘mdirish Yuhanno o‘zining Masihini cho‘mdirganda ana shu uch bosqichni bitta qisqa lahzada namoyon etadi. Bahorgi bayramlar bu uch bosqichni har biri orasida bir kundan ajratadi, kuzgi bayramlar esa bu uch bosqichni besh kundan ajratadi.

Bahorgi bayramlarning birinchi sinovini bir-biriga uyg‘un uchta yo‘lbelgi va ulardan besh kun o‘tib keladigan bitta yo‘lbelgi sifatida qo‘llaganimizda; so‘ng kuzgi bayramlarni besh kun o‘tib bitta yo‘lbelgi keladigan uchta yo‘lbelgi sifatida qo‘llaganimizda, shunday bir bashoratli tuzilma o‘rnatiladiki, u uchta yo‘lbelgidan iborat alfa yo‘lbelgisidan va undan keyingi besh kundan tashkil topadi, undan so‘ng o‘ttiz kun keladi, va kuzgi bayramlarning uchinchi sinovi esa uchta yo‘lbelgidan so‘ng besh kun keladigan yo‘lbelgi sifatida namoyon bo‘ladi — bu tuzilma birinchi sinov jami besh kunni qamrab olishini, undan keyin esa uchinchi besh kunlik yo‘lbelgigacha yetib boradigan o‘ttiz kunlik ikkinchi sinov kelishini ko‘rsatadi. Besh ustiga o‘ttiz, ustiga besh — qirqdir ($5 + 30 + 5 = 40$).

Masihning suvga cho‘mishi darhol qirq kun bilan davom etdi va u uchta sinov bilan yakunlandi. Levilar kitobining yigirma uchinchi bobining tuzilishida Hosil bayrami mavsumi bilan birgalikda bundan ancha ko‘proq narsani anglash mumkin, biroq boshqa bir darajada bu bob Eng Muqaddas joydagi Ahd sandig‘ini ifodalaydi.

Levilar yigirma uchinchi bobdagi bahor va kuz bayramlari ikki Shabbatning o‘rtasiga joylashtirilgan. O‘sha ikki Shabbat ikki qoplovchi karubni ifodalaydi, va Levilar yigirma uchinchi bobga muvofiq Hosil bayrami mavsumining belgilari Ahd sandig‘ini hamda ikki qoplovchi karubni ifodalaydi. Hizqiyoh birinchi bobda muqaddasxonaga olib kiriladi, va u yerga olib

kirilganida, Quddusning vayron bo‘lishiga olib keladigan qamaldan besh kun oldin joylashtiriladi; bu esa yaqin orada keladigan yakshanba qonunining timsolidir. Yakshanba qonuni Levilar yigirma uchinchi bobda Hosil bayrami va Chaylalar bayrami bilan ifodalanadi. Hizqiyo o‘ttizinchi yilda bo‘ladi, va o‘ttiz Malaki uchinchi bobdagi o‘choq olovini tashkil etuvchi uch sinovning ikkinchisining davridir. Ikkinchi sinov o‘ttiz kun bilan ifodalanadi, xuddi Hizqiyo tarixchilar shunday ataydigan Yushiyoning Buyuk Fisih bayramida boshlangan o‘n yettinchi Yubiley davrining o‘ttizinchi yilida bo‘lgani kabi. Hizqiyo o‘n sakkiz oy davom etgan qamaldan besh yil oldinda turadi, va u ma’badda bo‘ladi; bu esa qoldiqni poklaydigan va tozalaydigan so‘nggi uch sinovning o‘rtasidir. Butrus ham Qaysariya-Filippida (Paniumda), shuningdek uch sinovning o‘rtasida edi; buni Panium (Qaysariya-Filippi), Tajalli tog‘i va xoch ifodalaydi.

Miloddan avvalgi 592-yilda Hizqiyol ilohiy tarzda “soqov” qilinadi va Xudo uning og‘zini ochmaguncha u faqat shunda gapiradi. Bu holat miloddan avvalgi 585/6-yilda Quddus qulamaguncha davom etadi. Qamal boshlangan kuni, uning “ko‘zlari orzusi” vafot etgan kunda, Xudo uni gapirtirgan edi, biroq Isroilning “ko‘zlari orzusi” bo‘lgan Quddus qulamaguncha unga erkin gapirishga izn berilmadi. Quddusning qulashi yaqinda keladigan yakshanba qonunini ifodalaydi, va aynan shu yerda suvga cho‘mdiruvchi Yahyoning otasi — sakkizinchi navbatdagi ruhoni bo‘lib, ma’badda xizmat qilayotganda soqov qilingan — Hizqiyol bo‘lgan joyda (vahiya) taxminan to‘qqiz oy davomida ham soqov qilingan edi. Yahyo tug‘ilganidan keyingi sakkizinchi kuni, Yahyo sunnat qilinayotgan paytda, unga gapirishga ruxsat berildi. Muqaddas maskanda soqov qilingan ikki payg‘ambar. Muqaddas maskanda Masihni ko‘rayotgan chog‘ida soqov qilingan uchinchi payg‘ambar Doniyor edi. O‘ninchi bobda Doniyor muqaddas maskandadir, va unga uch martadan ikkinchi marta tegilayotgan mahal xuddi o‘sha paytda u soqov qilinadi. O‘rta nuqtada Doniyor soqov qilinadi.

U menga shunday so‘zlarni aytganida, men yuzimni yerga qaratdim va soqov bo‘lib qoldim. Va mana, inson o‘g‘illarining o‘xshashiga monand bir zot lablarimga tegdi; shunda men og‘zimni ochib, gapirdim va qarshimda turgan zotga dedim: Ey janobim, bu vahiy sababli dardlarim ustimga qaytdi, va menda hech qanday quvvat qolmadi. Doniyor 10:15, 16.

So‘zlash

“Gapirish” ramzi yaqinda keladigan yakshanba qonuni paytida, Qo‘shma Shtatlar ajdaho kabi gapirganda, Bal’omning eshagi gapirganda, Habakkukning vahiyi gapirib, yolg‘on so‘zlamaganda namoyon bo‘ladi. Ma’bad ichida bo‘lganlarida soqov qilingan uch soqov payg‘ambar Quddusning vayron bo‘lishi chog‘ida gapiradilar. Zakariyo bilan esa, u o‘g‘lining yangi ismi to‘g‘ri ekanini tasdiqlash uchun gapiradi; shu tariqa yangi ism beriladigan Filadelfiyaliklarga timsol bo‘ladi.

G‘olib chiqqanni Men O‘z Xudoyimning ma’badida ustun qilaman, va u endi hech qachon tashqariga chiqmaydi; hamda Men uning ustiga O‘z Xudoyimning ismini, O‘z Xudoyimning shahrining ismini, ya’ni Xudoyim huzuridan osmondan tushib keladigan yangi Quddusning ismini yozaman; va uning ustiga O‘zimning yangi ismimni ham yozaman. Vahiy 3:12.

Zakariyoga Yuhannoning yangi oilaviy ismini yozish uchun lavha berildi.

Shunday bo‘ldiki, sakkizinchi kuni ular bolani sunnat qilish uchun keldilar; va unga otasining nomi bilan Zakariyo deb ism qo‘ymoqchi bo‘ldilar. Onasi esa javob berib dedi: Yo‘q, unday emas; balki uning ismi Yuhanno bo‘ladi. Ular unga dedilar: Sening qarindoshlaring orasida bu ism bilan atalgan hech kim yo‘q. So‘ng ular uning otasiga ishoralar bilan, bolani qanday atashni istashini so‘radilar. U esa bir yozuv taxtachasini so‘rab olib, yozdi: Uning ismi Yuhannodir. Va hamma hayratga tushdi. Shu zahoti uning og‘zi ochildi, tili yechildi, va u gapirib, Xudoni ulug‘ladi. Luqo 1:59–64.

Yuhannoning yangi ismi Filadelfiya jamoatiga muvofiq keladi, Zakariyo ismi esa uchinchi farishtaning xabariga Zakariyoning imonsizligi orqali ifodalangan Laodikiyaga muvofiq keladi. Barcha payg‘ambarlar oxirgi kunlar haqida so‘zlaydi, oxirgi kunlar esa uchinchi farishtaning tarixidir. Shunday ekan, xabarni olib kelgan farishta uchinchi farishta bo‘lishi kerak. Zakariyo Rabbiy Laodikiyadagi Yettinchi kun Adventistlari jamoatini chetlab o‘tishini tushunishni rad etdi. Bu payg‘ambarlarda ovozning qayta tiklanishi haqida aytiladigan yana ko‘p narsa bor, ammo biz Yo‘shiyoning bashoratli yo‘nalishini anglash sari harakat qilishda davom etamiz.

Yo‘siyoning G‘ildiragi

Miloddan avvalgi 622-yilda Yo‘shiyoning Fisih bayramida boshlangan o‘n yettinchi Yubiley siklini ko‘rib chiqdik, biroq Yo‘shiyoning chizig‘i miloddan avvalgi 622-yildan ancha oldin boshlanadi. Isroilning Shoulni Isroilning birinchi shohi sifatida taxtga olib kelgan isyoni shoh Shoul hukmronlik qiladigan qirq yilni belgiladi; undan keyin shoh Dovud hukmronlik qiladigan qirq yil, undan keyin esa Sulaymon hukmronlik qiladigan qirq yil keldi. Shomuil payg‘ambarni shu qadar ranjitgan Xudoning rad etilishi miloddan avvalgi 1097-yilda yuz berdi va yahudiylar xochda: “Bizning shohimiz yo‘q, faqat Qaysar bor”, deb e‘lon qilganlarida nihoyasiga yetgan isyonning bashoratli chizig‘ini boshlab berdi.

Lekin ular: “Uni yo‘q qiling, uni yo‘q qiling, xochga mixlang”, deb qichqirdilar. Pilat ularga dedi: “Shohingizni xochga mixlaymi?” Oliy ruhoniylar javob berdilar: “Qaysardan boshqa shohimiz yo‘q”. Yuhanno 19:15.

Miloddan avvalgi 1097-yilda Sulaymonning miloddan avvalgi 977-yildagi vafotigacha uchta shohning har biri qirq yildan hukmronlik qilar edi; shundan so‘ng shohlik shimol va janubga bo‘lindi.

So‘ng ular podshoh so‘radilar; va Xudo ularga Binyamin qabilasidan bo‘lgan Kish o‘g‘li Sho‘lni qirq yil muddatga berdi. Havoriylar 13:21.

Dovud shoh bo‘la boshlaganida o‘ttiz yoshda edi va qirq yil shohlik qildi. U Xevronda Yahudo ustidan yetti yil olti oy shohlik qildi; Quddusda esa butun Isroil va Yahudo ustidan o‘ttiz uch yil shohlik qildi. 2 Shohlar 2:4, 5.

Sulaymonning hukmronligi miloddan avvalgi 971-yilda boshlangan; Ma‘badning poydevori Sulaymonning to‘rtinchi yilida (miloddan avvalgi 967-yilda) qo‘yilgan. Qurilish yetti yil davom etdi (3 Shohlar 6:37–38), va Ma‘bad Sulaymonning o‘n birinchi yilining sakkizinchi oyida bitkazildi. Rasmiy bag‘ishlash marosimi yettinchi oyda (Etanim oyida), Chayla bayrami vaqtida

bo‘lib o‘tdi (3 Shohlar 8; 2 Solnomalar 5–7). Shohlar, Ma‘bad va xalqning har biri tarixda to‘rt yuz to‘qson yillik davr bilan ifodalanadi; bu davr shohlar, Ma‘bad yoki xalqga nisbatan payg‘ambarlik davrini aniq belgilab turadi.

Doniyor miloddan avvalgi 607-yilda asirlikka olib ketilgan, holbuki Muqaddas Kitob xronologlarining aksariyati miloddan avvalgi 605-yilni ko‘rsatadi. Tarixiy qaydlar bashoratli guvohlikka muvofiq bo‘lishi kerak, va miloddan avvalgi 1097-yilda shoh istagidan boshlanuvchi tarix chizig‘ida tarixan belgilangan voqealarning ramziy ma‘nosi bir necha bashoratli guvohlardan miloddan avvalgi 607-yil to‘g‘ri tatbiq ekanini, miloddan avvalgi 605-yil esa emasligini talab qiladi. Miloddan avvalgi 607-yil shohlar chizig‘idagi to‘rt yuz to‘qson yilning yakunini belgilaydi, biroq u shu chiziqda uchraydigan yetmish yilning uchta asosiy ifodasidan birini ham boshlab beradi. Miloddan avvalgi 607-yil miloddan avvalgi 677-yilda Manashshening asirlikka olinishi bilan boshlangan yetmish yilning yakunini belgilaydi. To‘rt yuz to‘qson yil timsolining birinchi ifodasi (u chiziqda uchta guvohga ega) yetmish yilning uch guvohidan biri tugaydigan va yetmish yilning boshqa bir guvohi boshlanadigan joyda yakunlanadi; matematik tuzilma, Doniyor miloddan avvalgi 605-yilda asirlikka olib ketilgan degan fikrga qaramay, miloddan avvalgi 607-yil foydasiga guvohlik beradi.

Miloddan avvalgi 1097 yildan miloddan avvalgi 607 yilgacha bo‘lgan shohlar bilan bog‘liq 490 yillik davrni o‘z ichiga olgan chiziq ichida, Sulaymon Ma‘badining bag‘ishlanishidan to surgundan keyingi Ma‘badning Zarubabel tomonidan miloddan avvalgi 516 yilda bag‘ishlanishigacha ham 490 yil mavjud. Bu 490 yil Sulaymonning o‘n birinchi yilidagi bag‘ishlanishidan boshlab 420 yilga, Ma‘bad asirlik davrida xaroba bo‘lib yotgan 70 yil qo‘shilishi bilan, jami 490 yilni tashkil etadi. Artakserksning uchinchi farmoni bundan 59 yil keyin, miloddan avvalgi 457 yilda chiqdi va Xudoning xalqi uchun “belgilab qo‘yilgan” (“kesib ajratilgan”, Doniyor 9:24) 490 yillik davrning boshlanishini ko‘rsatadi; bu davr 34 yilda Stefanning toshbo‘ron qilinishi bilan yakun topdi. Albatta, miloddan avvalgi 1097 yilda Xudoni va Bashorat Ruhini rad etishdan iborat asosiy murtadlik bilan boshlanib, Stefan Masihni Xudoning o‘ng tomonida turgan holda ko‘rgan paytda yakunlanadigan bashoratli chiziqda boshqa ko‘plab chuqur xronologik guvohliklar ham mavjud. Ushbu guvohlik ichida biz Yushiyoning bashoratli g‘ildiragini topamiz.

Men “asos solingan murtadlik” deyman, chunki bu qatorning boshlanishi Isroilning Xudoni Shoh sifatida rad etgan paytini ko‘rsatadi; ular dunyoviy shohga ega bo‘lishni istaganlari bois, shu tariqa Isroilning insoniy monarxiyasining poydevori belgilandi. Men buni Yosiyo g‘ildiragi uchun ham yozaman, uning ma‘nosi “Xudoning poydevori” bo‘lib, u Xudo xalqining ham poydevorining, ham asos solingan murtadligining ramzidir.

Sulaymon vafot etgach va o‘n ikki qabila shimol hamda janubga bo‘lingach, Yarovomning qalbaki sajda tizimini bag‘ishlashi itoatsiz payg‘ambar tomonidan fosh etilib qoralandi; uning tanbehi esa kelajakda Yushiyo ismli bir shoh kelishi haqidagi bashoratni o‘z ichiga olgan edi. Yarovom va shimoldagi o‘nta qabilaning asosiy murtadligi paytida, miloddan avvalgi 622-yildagi Buyuk Fisih bayrami bilan belgilanadigan Yushiyo va uning islohoti haqidagi bashorat oldindan aytilgan edi. Bu islohot Musoning bitiklari topilishi va Xudoning xalqiga ularning uzluksiz murtadligi sababli hukm e‘lon qilinishi orqali yuzaga keldi. Musoning bitiklaridagi so‘zlar shoh Yushiyoga o‘qib

eshittirilganda, u Eski Ahd tarixidagi eng buyuk uygʻonishni keltirib chiqardi. Kelajakda Yushiyo ismli bir farzand tugʻilishi haqidagi bashorat, shuningdek, itoatsiz paygʻambar tomonidan shoh Yarovomga qarshi aytilgan, asosiy murtadlikni hukm qiluvchi bashoratli qoralovni ham oʻz ichiga olgan edi.

Doniyor aytganidek, Musoning laʼnati Levilar kitobining yigirma oltinchi bobidagi “yetti karra”dir va u Adventizmning asosiy haqiqatlarining timsoli boʻlgan William Millerning poydevoriy kashfiyotiga aylandi. 1840-yil 11-avgustda Miller xabarining quvvatlantirilishi 1838 va 1840-yillarda “Yushiyo” Litchning ishi orqali yuzaga keldi. 1863-yilda esa bu poydevorlar chetga surildi va “yetti karra” nafaqat Filadelfiyalik Millerchilarning asosiy haqiqatlarining timsoliga, balki shuningdek Laodikiyalik Millerizmning poydevorlarga qarshi isyonining timsoliga ham aylandi. Birinchi va ikkinchi farishtalar davridagi Millerchilar tarixi “Yushiyo”ning timsoliy maʼnosini oʻzida mujassam etadi; bu maʼno bir yuz qirq toʻrt mingning tarixida har jihatdan aynan takrorlanadi. Yushiyoning gʻildiragi shoh Shoulning sehrgarligigacha ortga boradi va undan keyin yakshanba qonuni davrida Laodikiyalik Yettinchi kun Adventistlar jamoatining ogʻzidan tupurib tashlanishigacha yetib boradi. Hizqiyoldagi Yushiyoning gʻildiragi hozir bir yuz qirq toʻrt mingning muhrlanishining choʻqqisi sifatida ochib berilish jarayonidadir.

Keyingi maqolada bu masalalarni davom ettiramiz.